

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของสภาพปัญหา

มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลในการประกอบกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น เป็นเส้นทางคมนาคม เป็นแหล่งแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และในปัจจุบันนี้ ประเทศต่างๆ ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากมายหลายชนิดมีการพัฒนาชายฝั่งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและสร้างเมือง การใช้ประโยชน์จากทะเลเหล่านี้ ถ้าไม่มีการวางแผนทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมก็จะก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในทะเลให้ผิดไปจากธรรมชาติ ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในทะเล และทำให้มนุษย์ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้ตามปกติต่อไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะต้องมีสาเหตุ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษอาจถูกแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. มลพิษที่เกิดจากการเจือปนของสารมีพิษ ซึ่งถูกย่อยสลายไม่ได้
2. มลพิษที่เกิดจาก การเจือปนของของเสียที่เป็นอินทรีย์สาร ซึ่งถูกย่อยสลายได้
3. มลพิษที่เกิดจากต้นทุนทางกายภาพและน้ำมัน

สารพิษ ของเสียหรือน้ำมันต่างๆ เหล่านี้ เมื่อปล่อยให้ไหลลงสู่ทะเลโดยไม่มีวิธีการบำบัดและป้องกันที่ดีพอ จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในทะเลอย่างมากและส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ โดยทั่วถึงกัน อันเนื่องมาจากการแพร่กระจายของมลพิษที่เกิดขึ้นในทะเล นานาประเทศได้ตระหนักถึงปัญหามลพิษทางทะเลนี้ จึงได้ร่วมมือกันกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากเรือ ค.ศ. 1973 และพิธีสาร ค.ศ. 1978 อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันมลพิษทางทะเลโดยการทิ้งวัสดุเหลือใช้และวัสดุอย่างอื่น ค.ศ. 1972 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1978 และ 1980 อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการป้องกันมลพิษที่มาจากแผ่นดิน ค.ศ. 1974 เป็นต้น อนุสัญญาระหว่างประเทศเหล่านี้วางหลัก

เกณฑ์ที่เกี่ยวกับปัญหามลพิษทางทะเลซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์แตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาของการเกิดมลพิษทางทะเล นอกจากนี้ ยังมีอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ภาค 12 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันมลพิษทางทะเลไว้ โดยมีการรวบรวมแหล่งที่มาของมลพิษทางทะเลแต่ละประเภทไว้ในอนุสัญญาฯ นี้ แต่เป็นเพียงการกำหนดแนวทางกว้างๆ เพื่อให้รัฐทั้งหลายยึดถือปฏิบัติเท่านั้น มิได้กำหนดบังคับในรายละเอียด คงปล่อยให้ทำหน้าที่ของอนุสัญญาเฉพาะต่างๆ

ปัจจุบันอ่าวไทยกำลังประสบปัญหามลพิษทางทะเลเพิ่มขึ้นทุกวันเนื่องมาจากมีการปล่อยของเสียจากแหล่งชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ลงสู่ทะเลมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งยังส่งผลให้ปริมาณเรือขนส่งสินค้า และน้ำมันที่เข้าออกอ่าวไทยมีปริมาณมากขึ้นไปด้วย น้ำมันและสิ่งโสโครกจากเรือ หรือจากการประกอบกิจกรรมในทะเลก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการเกิดมลพิษในอ่าวไทยด้วย ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อรัฐชายฝั่งที่มีอาณาเขตติดอ่าวไทยเองแล้วยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในทะเล และสิทธิการใช้ประโยชน์จากทะเลของรัฐอื่นๆ อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรที่จะต้องหามาตรการในการป้องกันมลพิษที่เกิดขึ้นแล้วและจะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป เพื่อจะได้เป็นการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลด้วย

เนื่องจากการที่ไทยได้ลงนามในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ทำให้ไทยมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามหลักการ และข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ แต่เมื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลของไทยซึ่งมีมากมายหลายฉบับแล้ว ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ พิโตรเลียม พ.ศ. 2514 เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้ยังขาดหลักเกณฑ์ และมาตรการที่ชัดเจน และที่สำคัญยังขาดความสอดคล้องกับอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ภาค 12 เกี่ยวกับการคุ้มครองและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆ ทั่วไป ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาล่วงหน้าในหลักการ และข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ภาค 12 นี้ เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยให้เหมาะสม และหาหนทางที่จะให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลในภูมิภาคนี้ อันเป็นเรื่องที่จำเป็น ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์ไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สมมติฐานของการศึกษา

การป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลในอ่าวไทยนั้น ต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมรองรับ มาตรการทางกฎหมายของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังอาจต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่นานาประเทศยอมรับทั่วไปรวมทั้งหากจะ ให้บังเกิดผลยิ่งขึ้น ควรมีการดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างรัฐ ในการป้องกันและควบคุมภาวะมลพิษทางทะเลที่เหมาะสมด้วย

ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาหลักเกณฑ์การป้องกัน และควบคุมมลพิษทางทะเล ที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการป้องกันและควบคุมภาวะมลพิษทางทะเล ในอ่าวไทย โดยจะนำกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันมาเปรียบเทียบ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไข กฎหมายเหล่านี้ให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ รวมทั้งพิจารณาถึงความร่วมมือระหว่างรัฐใน ภูมิภาคนี้ด้วย

วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารทั้งหมด โดยวิเคราะห์จากบทความ ตำราทั้งภาษาไทย และ ภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวกับอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในการป้องกันและควบคุมมลพิษ ทางทะเล และพิจารณากฎหมายไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ในปัจจุบัน มลพิษที่เกิดขึ้นในอ่าวไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และควบคุมมลพิษทางทะเลก็ยังมีข้อบกพร่อง และไม่สอดคล้องกับอนุสัญญา กฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ภาค 12 เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมลพิษทางทะเลซึ่งเป็นหลัก กฎหมายที่นานาประเทศให้การยอมรับ ดังนั้นการนำอนุสัญญาดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ จะได้

ประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือกันระหว่างรัฐในภูมิภาคนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย